

Euskal Unibertsitatearen izarra

Aldizkari batek berriki idatzia du: «Universidad Vasca, objetivo torpedeado desde el siglo XIII». Beste batek lehentxeago idatzia zuen euskal Unibertsitateari eta Euskal Herriari buruz: «Bazuen, behar du, zor zaio». Hirugarren batek, beikorrago, eta Udako Euskal Unibertsitatearen esperentziari begira honela idatzi zuen: «Badugu Euskal Unibertsitatea».

Esaldi antinomiko eta paradajiko hauen barnean haserre bat nabari da, Euskal Herriari bere Unibertsitatea ukatu egin zaiolako, behin eta berriro eta mende oso batetan; eskabide zorrotz bat ipintzen da, aspalditik zor zaiguna eman diezaguten. Euskal Herriaren protesta eta eskabidea errepikatzen ditugu gaur ere. Eta berehalakoan euskal unibertsital barrutia eskatzen dugu, lehenbaitlehen, Euskal Herriak bere Unibertsitate osoa ukan dezan.

Euskal Herriak bere kinka historiko larrienetan, bere nortasunari eusteko eta bere etorkizuna irekitzeko, bere Unibertsitatearen premia nabari izan du, eta aurrez-aurre ipini izan du Unibertsitatearen jabe izateko gogoia eta asmoa. Ukatu egin zaio! Honegatik, beharbada, idazle batek, piztu eta itzali, agertu eta ezkutatu egiten den izar batekin alderatu du Euskal Herriak historian zehar daraman bere Unibertsitatearen ametsa, gogoia eta asmoa: behin piztu eta indartu, gero itzali eta moteldu, handik urte batzutara berriz ere biziago sortzeko. Baina honek badu bere azalpena: nahiz eta inork kanpotik eta gainetik itzali eta estali Euskal Herriaren Unibertsitatearekiko ametsa eta gogoia, errauspean bizirik dirau asmo berberak. Euskal Herriak erabaki du bere Unibertsitatea behar duela.

Gure Herriari, berak sortu eta eman dituen gizon «unibertsal» eta «ospatsuak» aipatzen eta aupatzen dizkiote,

zeharbidez haren «txokokeria» salatzeko edo. Gizon horietaz harro dago Euskal Herria! Baina, hain zuzen ere, gizon horien unibertsaltasuna ezezik, Euskal Herriarena, euskal gizon guztiena eta euskal kulturarena baieztatzen eta agertzeko, bere «Unibertsitatea» eskatzen du, benetako euskal Unibertsitate batetik gure jakintsuek, artistek eta herri osoak beren irekitasuna eta unibertsaltasuna nabari dezaten.

Euskal Unibertsitatearen izarra piztu da berriz, eta indartsu gainera. Oraingoan ez dago prest Euskal Herria uzteko, ezin du utzi —bere etorkizunerako garrantzi handiegikoa du une historiko hau—, ez du utziko inork izar hau itzal diezaion.

Unibertsitatea, irakaskuntz instituzio bezala, krisian dago mundu osoan. Astinaldi honetatik sortuko da Euskal Unibertsitate berria. Baina euskal Unibertsitatearen arazo Herri txikien unibertsital eta kultur arazoaren barnean ipintzen eta «argitzen» da bereziki. Unibertsitatea Herri «handien» eta kultura «handien» pribilegioa izan da, eta horien dinamika herri txikiei ezartzeko bidea. Unibertsitatearik gabe, herri txikien kulturak erkinduta eta itota bezala gelditu dira gaurko mundu modernuan. Horregatik ere herri txikien unibertsital baieztapena iraultzailea da bi aldetatik: horien kultur zapalkuntza astinduz, gaurko eta biharko munduan duten lekua baieztatu nahi duelako, eta ezarri zaien unibertsitate gainhartzaile hori ukatuz, munduko kultura guztiak eta herri kulturak bereziki onhartuko eta bultzatuko dituen Unibertsitatea baieztatzen duelako.

Badakigu, benetako euskal Unibertsitatea eman ez zaigula emango; guk geuk prestatu eta eskuratu beharko dugu. Gehienik emango digutena ere, nolabaiteko euskal unibertsital barrutia izango da: orain arte ukatu digutena hau ere. Euskal Unibertsitatea, unibertsital barrutia baino oso haruntzago doala uste dugu.

Euskal Herriak, ikastola ez du eskatu, lortu egin du: euskal unibertsitatea ere lortu egingo du. Berak sortu beharko du; eta horretarako bideak urratu: ahaleginez, etengabeko lanez, makurtu ezineko erabakiz, burruka luzez.

Honetarako, beharrezko dugu euskaldunok zer nahi dugun, noraino joan behar dugun, zein bide urratu behar, zein urrats eman behar dugun jakitea eta elkarrekin erabakitzea.

Ez da aspaldikoa, K. Mitxelenak gai honetaz nor bere eritzia eta jokabidea argi eta garbi —eta idatziz— argitu beharra azaldu zueneko, akordio ttikienera iristeko: «a un acuerdo sobre nuestro desacuerdo». Honetatik hasiko gara gure eritzien ezberdintasuna leuntzen eta beharbada batasunera bideratzen. Gauza batetan ados gara: geure euskal Unibertsitatea nahi dugula esatean. Eta gure ustez, Unibertsitate honen asmoak, bideak eta helburuak zehaztean ere elkartu eta batu gaitezke. Mitxelenak eskaturiko lehen urratsa ematen ari garela uste dugu: azken aldian artikulu asko idatzi da aldizkaritan euskal Unibertsitateari buruz. Bigarrena ematen hasi behar dugu.

Eritziak, asmoak eta helburuak bateratzeko —batasunera ekartzeko—, eta horik lortzeko bideak, epeak eta urratsak zeintzu izango diren erabakitzeko, euskal kulturgingintzan ari diren gizon, talde, elkarte eta instituzioek elkarganatu eta bateratu beharra ikusten dugu. Lehenbaitlehen. Pozgarria eta itxaropenezkoa iruditu zitzaigun Durangoko Liburu eta Diskoaren Azokaren egunetan egindako bilera. Euskal kultur indar asko bildu zen. Lehen urratsa, eta aurrera jotzeko asmoa eta erabakia.

Euskal kultur batzarrea sortu behar dela uste dugu, euskal kulturaren politika eta egitarau zehatz baten barnean eta bidetatik, kulturgingintza bateratu bat eraman dezagun kulturgingizon, talde, elkarte eta instituzio guztiok. Oinharri eta baldintza zabal batzuren inguruan, guzti horik bilduko litzuzke Euskal Kultur Batzarreak. Eta honen eskuetan egongo litzateke euskal Unibertsitatearako bideak irekitzea.

Honela, Udako Euskal Unibertsitatearen joan zen udako «Manifestua»-ren bigarren puntua oso gogotan hartzen dugu; eta Durangon emandako lehen urratsa oso garrantzizko iruditzen zaigu.

Batzarre honetatik sortu behar litzateke, Euskal Unibertsitatearen oinharriak eta proiektu bat aztertu, landu eta proposatuko litzuzkeen Batzordea: Euskal Unibertsitatearen Batzordea.

Euskal Herriaren une larri eta erabakizko batetan ari gara. Horren etorkizuna gaurko munduan salbatzeko, geure euskal Unibertsitatea behar-beharrezkoa dugu. Nahi dugu. Badugu itxaropenik!